

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/I. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pism ne sprejemamo. Izdaja vsak četrtak. Naročnina letno 60 din za inozemstvo 80 din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglaš po ceniku in dogovoru, davok posebe. Pošt. šek. rač. 11.153. Telefon 45-86

Kdor učitelj, ta član učiteljske organizacije

Precejšnje število novih, mladih učiteljev in učiteljic stopa v naše vrste. Z nastopom učiteljske službe stopajo v poklic, katerega so si izbrali že v mladostni dobi, za katerega so se pripravljali in na katerega so po dovršenih študijah tudi daljšo ali krajšo dobo čakali. Že ko so se odločili za ta težavni učiteljski stan, so se morali zavedati, da jim nalaga poleg dela v šoli tudi delo in mnoge napore za dvig kulturne, gospodarske in socialne ravni našega naroda. In danes, ko jim je usojeno, da zarezajo prve brazde v plodno zemljo, ki so jo pred njimi obdelovale že generacije učiteljstva, se morajo zavedati, da bodo njihova prizadevanja rodila vidne in trajne uspehe le v skupnosti, v tovariškem sodelovanju nas vseh. Le roko v roki, brez vsakih egoističnih teženj bomo narodu in sebi krojili boljše bodočnost.

Bolj nego kdor koli, je potreben nasveta in opore, pomoči in navodil mladi, komaj v službo stopajoči učitelj(ica). Vse to najdemo pri svojih starejših tovariših(icah), ki so že deloma ali povsem preizkušeni v težkem poslu učiteljskega poklica in v hudi — neenaki borbi za moralne in gnotne pravice učiteljskega stanu. Zato naj se pridruži njim, ki so mu najbližji, vstopi naj v učiteljsko organizacijo.

Sproženo vprašanje vstopa novih, sedaj nastavljenih učiteljev in učiteljic v naše organizirane vrste, nam nalaga tudi dolžnost upoštevanja dejstva, da je mnogo, ako ne celo vse, odvisno od prvih vtisov, od prvih besed, od prvega sprejema. Iskren mora biti vstop novincev v naša učiteljska društva, iskren in topel pa mora biti tudi njihov sprejem. S tem bo že takoj v početku vstvarjeno obojestransko zaupanje, ki je predpogoj iskrenega medsebojnega upoštevanja in sodelovanja. — V predvojnih in tudi mnogih povojnih letih je bila navada, ki jo starejše učiteljstvo često naglašala in v zadnjih časih zelo pogreša, da je vsak novinec že prve dni po prihodu na kako šolo obiskal vse sosedne šole in takoj v začetku navezal najtesnejše tovariške stike s svojimi kolegi — sosedji. Povsod je bil iskreno sprejet in dobrodošel. Ti medsebojni obiski so ustvarjali ozko povezanost učiteljstva posameznih šolskih okolišev, ki se je odražala predvsem na polnoštevilno obiskanih zborovanjih učiteljskih društev, je bila v največjo oporo mlajšim in v iskreno zadovoljstvo starejšim tovarišem in tovarišicam. To pa je vzbujalo občutek moči in ponosa na pripadnost tako krepko medsebojno povezanim stanovskim vrstam.

Tudi danes mora postati organizacija vsakemu učitelju, vsaki učiteljici nujna potreba. Stanovska morala se more gojiti le v ozko povezanih, v močno organizacijo združenih vrstah. Toda vzgoja k pravi stanovski morali je mogoča le tamkaj, kjer vlada pravo in tudi iskreno tovarštvo. Ker pa nam je stanovska morala posebno v zadnjih časih tako neobhodno potrebna, gojimo predvsem pravo tovarštvo v svojih lastnih združenih vrstah. Tu se pa pojavlja pomembna naloga za starejše dolgoletne člane in članice učiteljskih društev. Vse svoj vpliv in tudi svoje bogate organizatorične sposobnosti naj uporabijo za to, da pridobijo vse mlajše učiteljstvo — pa tudi one, ki že več let stojijo izven naše organizacije — za vstop v učiteljska društva. Potreba po iskrenem in pravem tovarštvu naj jim postane nuja in vstop v naše organizirane vrste neodločljiv. Toda poudariti je treba, da mora oni, ki naglašajo visoko vrednost stanovske morale, izvirajoče iz resničnosti in iskrenega tovarštva, biti sam povsem in docela prežet s temi vrlinami, kajti potrebna nam je močna organizacija, sloneča na trdnih moralnih temeljih.

Dolgoletne borbe učiteljskega stanovskega združenja za moralne, pravne in materialne dobrine je pokazala, da je bil deležen uspehov organizacije vedno ves stan in ni bil od pridobitve nihče izvzet. Vsemu učiteljstvu mora biti do tega, da so uspehi naših borb čim večji, za šolo, stan in narod čim pomembnejši, izdatnejši in popolnejši. Stremljenje za takimi uspehi nas privede do prepričanja, da jih bomo tudi dosegli, če bomo prav vsi združeni v borbenih vrstah, in ne bo nikogar, ki bi stal prekrizanih rok in čakal na uspehe, ki si jih priborijo drugi.

Mnogo je še neresenih problemov, ki zadevajo prav ves učiteljski stan in od katerih pravilne in pravične rešitve je v veliki meri odvisen tudi pravilen razvoj našega šolstva in dvig kulturne ravni našega naroda. Stanovske dobrine, ki so ozko povezane s temi problemi, se iz tega celotnega kompleksa ne dajo izločiti. In za rešitev teh vprašanj se bori združeno učiteljstvo potom svoje organizacije. Lepe uspehe za šolstvo, učiteljski stan in tudi ves slovenski narod je doseglo učiteljstvo prav zato, ker je imelo svojo močno organizacijo. In prav od te so odvisni uspehi tudi v bodočnosti. Uspehe pa bo dosegala le če bo trdna in močna. Zato moramo propagirati geslo: »Kdor učitelj, ta član učiteljske organizacije.«

Stvarnost narekuje nove naloge

Državno-pravne spremembe pri nas doma in zgodovinsko dogajanje, ki se odigrava na evropskem teritoriju, globoko režejo v tradicionalnost in miselnost vsakega posameznika, kakor v razvojno pot narodnega življenja. Z usodno naglico se vrstijo dogodki, ki nazorno kažejo novo obdobje v zgodovini evropskega človeka. Naj zremo na to dogajanje s strahom ali z vedrim optimizmom, eno je gotovo, da bo le tisti vsaj delno obvarovan pred presenečenji in razočaranji, ki bo brez bojazni in predsodkov poiskal objektivne vzroke in kritično premeril realnost dogajanj ter se tako miselno in čustveno pripravil na prihodnost. Tega se morajo zavedati predvsem vsi oni, ki jih že življenjski poklic veže z vsemi področji in otenki družbenega življenja. To so pa v prvi vrsti učitelji! Njihova odgovornost pred mladino in njihov položaj v družbi jim narekujejo prispebnost in pripravljenost. Kakor velja to za vsakega posameznika izmed nas, tako velja za stan kot celoto, posebno pa še za stanovsko organizacijo, ki naj predstavlja miselnost in razpoloženje stanu.

Mnogi so v teh razburljivih časih obrnili pogled od življenja v stanovski organizaciji pozabljajoč, da je od splošno družbenih dogodkov neposredno zavisna usoda našega stanu in razvojna pot naše stanovske organizacije, zato ravno današnji položaj zahteva čim večjo aktivnost in iniciativnost v organizaciji.

Tu naj opozorim le na nekaj pojavov, ki se mi zdijo v tem momentu važni, da o njih razmišljamo.

1. Odnos stanovske organizacije do prosvetne uprave. Razvoj dogodkov na letošnji državni skupščini otipljivo kaže na simptome, ki se morda zdijo na videz le subjektivnega in slučajnostnega značaja, imajo pa vendar močno objektivne vzroke. Volitve so dale samo povod, da so vsi ti objektivni vzroki, notranje diference, zadovoljstvo in nezadovoljstvo posameznih skupin in grup, prišli na zunaj do izraza.

Stanovska linija, do katere je prišlo organizirano učiteljstvo na osnovi desetletnih izkušenj, je bila v stanju združiti vse konstruktivno in pravicoljubno učiteljstvo ne oziraje se na svetovnonazorsko opredelitev in politično orijentacijo. Spoznanje, da ima v danem položaju vse učiteljstvo skupne stanovske pravne in materialne zahteve, je sililo k enotnemu nastopu. Večina učiteljstva je vztrajala na tej liniji, ker je vedela, da bo le na ta način v stanju izvajati zahtevane pravice. V sled doslednega vztrajanja na tej liniji so padale žrtve, težke žrtve, kar je le potrjevalo pravilnost linije. Učiteljski politični klubi, ki so skušali minirati prizadevanje enotnosti na stanovski osnovi, so poleg ostalega zahtevali obnove prijateljskih odnosov vodstva organizacije s prosvetnimi oblastmi v državi.

Vsak odkrit in pošten član organizacije razume, da je koordinirano delo in lojalno sodelovanje učiteljske organizacije in prosvetne uprave prvi pogoj za uspešno reševanje stanovsko pravnih in materialnih zahtev učiteljstva na eni strani ter splošno prosvetnih in šolskih teženj na drugi strani. Kakor je to medsebojno sodelovanje in izpopolnjevanje nujno in izpira iz logičnega in stvarnega skupnega dela, pa ta nujnost ne more veljati za vse prilike in za vsako ceno, predvsem ne za ceno,

da bi se večina stanu odrekla svojim osnovnim človečanskim in družbenim svoboščinam,

da bi pogazila svoje demokratične ideale, da bi zatajila svoja dovčerajsnja stremljenja

kakor je to na demagoški način zahtevala skupina učiteljev. Učiteljstvu ni to dopuščala niti vest niti odgovornost pred zgodovino.

Videz je kazal, da so se prilike toliko spremenile, da je nastopil čas, ko je lahko upostaviti prijateljske medsebojne odnose in koordinirati delo. Vsak iskren član je pozdravil to spremembo, ker je pričakoval koristi za stan in za šolo in prosveto. Žal pa je bila ta radost preuranjena in to predvsem pri slovenskem učiteljstvu.

Le sodelovanje prav vsega učiteljstva v stanovski organizaciji bo pripomoglo do popolnih uspehov borbe za naše pravice.

Tako v pogledu prosvetne personalne politike. In v pogledu ostalih vprašanj? Najlepši odgovor na to daje tajniško poročilo naše sekcije za poslovno leto 1938./39., kjer je jasno pokazan antagonizem med našimi težnjami in zahtevami na eni strani ter med doseženimi rezultati na drugi strani.

Nihče ne more odrekati vodstvu organizacije iskrenih namenov in dobre volje pri lojalnem sodelovanju, vendar pa smatramo, da gre pri tem za več kot samo za lojalno sodelovanje, da gre namreč za reparacijo vseh izgubljenih pravic kot osnovni predpogoj za povrnitev zadovoljstva v učiteljske vrste, za uspešno delo v šoli in med narodom. Dokler tega ni, je vse drugo brezpredmetno. Dokler ni teh pogojev in garancij, bo organizacija morala misliti na spremembo dosedanjega načina dela.

2. Odnos vodstva organizacije do deljenih mnenj in pogledov članstva. Kot posledice sodobnega družbenega presnavljanja so se nujno pokazale miselne diference v vrstah delegacije na letošnji državni skupščini. Objektivni vzroki so dobili subjektivnega izraza. Tu so mišljene miselne diference onih delegatov, ki dosledno stojijo na stanovski liniji. Hrvatski delegatje so zapustili skupščino; v zadnjem momentu je bila sestavljena tretja lista za volitve upravnega in izvršnega odbora. Kdor bi te pojave smatral samo kot kaprico posameznikov, je na najboljši poti zmo-

Banovina Slovenija

Izgleda, da bo Slovenija dobila vse samoupravne pravice ter se bo mogla v mejah Jugoslavije čim svobodneje oblikovati v narodni, kulturni, gospodarski, v vseh dejavnostih zaključeni enoti.

Politični akt, s katerim je praktično priznana narodnost Slovencev, Hrvatov in Srbov in jim dana široka samouprava, je odločno zapeljal naš državni brod v vode, proti katerim se je doslej vsaka vlada borila, boječ se cepljenja, defetizma in zmanjšanja skupne državne moči. Toda borba za narodnostno ureditev države, ki je praktično, vseeno radi katerih vzrokov izvojevana, je pokopala centralistični sistem in prinaša samoupravno razdelitev države. Za zdaj še ne moremo v polni meri oceniti dalekosežnosti tega dejanja, želimo pa, da prinese vsem trem rodovom popolnoma novo, svobodnejšo, prirodnejšo in zato tudi lepšo bodočnost.

Dobo preteklih 20-ih let moremo primerjati z dobo ilirizma, ko sta si stala dva tabora nasproti: Prešeren proti Vrazu.

Kakor so bile že v Prešernovem času samobitne narodne silnice močnejše od prizadevanja za skupno narodno in kulturno enoto, tako so iste silnice zmogle tudi sedaj.

S tem pa so se odprli slovenstvu novi problemi.

Bolj kot do zdaj, naj bo Ljubljana narodno in kulturno središče vseh Slovencev, resnična prestolnica samoodločujočega naroda. Še tesnejša narodna vez in večja sredotežna sila. Skrb za Slovence v domovini in izven nje bo odslej prepuščena nam samim. Prav tako pa naj vidijo Slovenci v zamejstvu v samoupravni slovenski domovini resnično samoodločujočo domovino ter s tem dobijo novih pobud in teženj za zblizanje in sodelovanje.

Nas zanima predvsem ljudska šola in ljudskošolski učitelj v novih razmerah. Če preučujemo ureditev banovine Hrvatske, moremo ugotoviti:

Vrhovna uprava si je pridržala v prosveti le splošne smernice državljske, npravstvene in verske vzgoje, vse ostale pristojnosti pa bodo prenešene v delokrog samoupravnih banovin. Tako bo izdajala ukrepe pedagoško-metodične vsebine domača šolska uprava, s čimer bo imela odločujoči vpliv na šolsko izobrazbo. S prevzemom nižjega uradniškega kadra pride tudi učitelj v stalež banovinskega uradništva; finančna samostojnost, ki bo dana novim banovinam, bo pa popolnoma podredila šolo in stan.

Vse te činjenice vzbujajo željo, da bi nastopila v organizaciji šolstva nova doba, da bi se število šol dvignilo in obstoječe razširile, da bi se učiteljski kader izpopolnil ter zasedel vsa prazna mesta. Ker bo povsem v pristojnosti banovine gospodarska stran šole, bo banovina mogla takoj, kjer se bo pojavila potreba, izdati odločilne ukrepe. Vsi ti ukrepi naj v zvezi s sodobnimi pedagoško-didaktičnimi načeli dvigajo raven šolstva ter s tem osnovno ljudsko izobrazbo.

Slovenska ljudska šola naj bi se odslej še bolj neovirano dvigala, ker je ne bo težila centralistična težnja za izenačenjem šolstva v vsej državi ter naj raste povsem iz slovenskih razmer in za slovenske potrebe in vzore.

te. Da je bila zrahljana enotnost in da je danes organizacija brez hrvaškega in dalmatinskega učiteljstva, so bili za to dani objektivni vzroki. Smatram, da je bila storjena usodopolna pogreška v tem, da poklicani niso umeli v dani situaciji kritično premotriti objektivnih vzrokov, ki so privedli do deljenih mnenj in niso umeli najti poti, ki bi preprečila razcepljenost ter omogočila skupnost in takó potrebno enotnost.

Slovenska delegacija se je znašla v delikatnem položaju, v položaju, ki ji je narekoval, da lahko največ doprinese k razčiščenju in pomirjenju. Delegacija očitno ni bila kos tej nalogi! Zato pa na slovenskem učiteljstvu še naprej leži dolžnost, da s svojim vplivom doprinese vse potrebno k razčiščenju in enotnosti. Naša sekcija stoji tu pred važnimi koraki. Upajmo, da bo kos tej nalogi.

3. Vprašanje mlajšega učiteljstva. Ne smemo si slepiti oči pred dejstvom, da je naše mlajše, predvsem pa najmlajše učiteljstvo močno desinteresirano za delo in življenje v organizaciji. Kdor bi to dejstvo hotel opravičiti zgolj z brezbrizništvom, bi grešil. Tudi ta pojav ima svoje objektivne vzroke, kakor je tudi brezbrizništvo pogojeno v objektivnih vzrokih, dane situacije, ako že hočemo obviseti na brezbrizništvu. Morda so že v prejšnjih dveh poglavjih zapopadeni delni vzroki njihovega odnosa do organizacije! Morda. Vsekakor pa stoji organizacija pred nalogo, da razmislija o teh vzrokih, jih skuša odstraniti in mlajše učiteljstvo privedi v vrste svojega aktivnega članstva.

S temi par primeri sem hotel opozoriti članstvo in vodstvo naše organizacije, da o tem razmislija in izvaja konsekvence. M. M.

S tem nikakor nočemo podcenjevati šolstva in šolskih prizadevanj v drugih banovinah, pač pa bo mogla sproščena rast slovenske šole in njena boljša organizacija služiti kot vzor ostalim delom države ter bi s tem doprinesla najboljše del k stavbi ljudskošolske izobrazbe v vsej državi.

Seveda so vsa ta pričakovanja v največji meri zavisna od gnotne moči naroda ter bo tudi šola odraz gospodarskih razmer in prilik.

Z uredbo o samoupravnih banovinah bodo te dobile tudi usodni vpliv na učiteljevo službeno razmerje. Nastavitve, premostitve in vse izpremembe osebnega značaja bodo prešle v pristojnost banovin. S tem se bo službena pot skrajšala in poenostavila ter dopuščala možnost hitrejšega in pravilnejšega uradovanja. Upravičeno pričakujemo, da bodo vsi ti ukrepi osebnega značaja samo v korist šoli in ljudski prosveti. Upamo, da bodo premostitve le izraz teženj za izboljšanje stanja proslcev in šolstva ter da se bodo napredovanja vršila v duhu pravičnosti in pridobljenih zakonskih pogojev.

Kakor se more vsaka uredba, zakon, reč ali stvar pravilno in po namenu stvari same uporabljati, tako se more obrniti tudi proti namenu, radi katerega je bila izdana, narejena ali ustvarjena. V tem primeru se izpremenjajo v zlo.

Ko se usodno preureja naša država in dobiva banovina nova upravna območja ter s tem vpliv na ljudsko šolo in učiteljski stan, smo tudi mi izrazili, nekaj misli, tihočih se šole in učitelja. Ni še znana prav točna razdelitev oblasti, ali iz pristojnosti, ki jih je dobila banovina Hrvatska, moremo sklepati na to, kar smo navedli. B.

Ali ste že član

Učiteljske tiskarne?

Vseblina:

Kdor učitelj, ta član učiteljske organizacije. Stvarnost narekuje nove naloge.

Banovina Slovenija.

Sprejem pri gospodu ministru prosvete.

Nerešeno vprašanje učiteljev kontraktualcev.

† Drago Pinterič.

LISTEK: O Joštu Napuhu.

Splošne vesti. — Osebnе zadeve. — Kaj vse pišejo o učiteljstvu, šoli, prosveti in JUU. — Učiteljska tiskarna. — Mladinska matiča. — Učiteljski pevski zbor. — Stanovska organizacija JUU. — Novosti na knjižnem trgu. — Učiteljski pravnik.

Sprejem pri gospodu ministru prosvete

V soboto, 14. t. m., je sprejel minister prosvete g. Boža Maksimović predsednika JUU tov. Ivana Dimnika in predsednika naše sekcije tov. Metoda Kumlja. Predsednik sekcije je obrazložil g. ministru prosvete položaj učiteljstva, šolstva in prosvete v naši banovini. Posebej ga je opozoril na potrebo izpremembe uvedene prakse v prosvetni personalni politiki, tako z ozirom na premestitve, razpise prostih učiteljskih mest, postavljanje šolskih upraviteljev, na napredovanja in reparacije. Prikazal je potrebo po namestitvi vseh še nenamješčenih učiteljev in učiteljic, ki jih je nujno postaviti v naši banovini. Orisal je težki materialni položaj učiteljstva sploh in učiteljev pripravnikov posebej in predložil potrebo po zboljšanju, predvsem pa da je potreba rešiti vse za napredovanje vlozene prošnje, pri čemer je v primeru nezadostnih kreditov zopet prvenstveno upoštevati učitelje pripravnike. Opozoril je

g. ministra prosvete na učitelje v kontraktualni in dnevničarski službi, ki jih je čimprej sprejeti v redno državno učiteljsko službo, v kolikor pa še nimajo kvalifikacij, je nujno takoj odrediti rok za položitev dopolnilnih izpitov. Kakor učiteljem v kontraktualni in dnevničarski službi, je treba urediti položaj tudi učiteljicam ženskih ročnih del, za katere naj se izda posebna razvrstilna uredba. O vseh teh vprašanjih je podal predsednik sekcije g. ministru tudi pisne predstavitve.

Gospod minister je pažljivo poslušal vse obrazložitve in je nato na poedina vprašanja tudi ustno odgovoril. Obljubil je posvetiti vsem vprašanjem, ki zadevajo učiteljstvo, šolstvo in prosveto v dravski banovini, vso svojo pozornost in storiti vse, kar je v njegovi moči, da bo učiteljstvo uzadovoljeno.

Istega dne sta bila oba predsednika v istih zadevah sprejeta tudi pri načelniku za osnovno šolstvo g. Jovanu Aleksiću.

Nerešeno vprašanje učiteljev kontraktualcev

Po svetovni vojni je neusmiljena usoda odcepila najzavednejši del Slovenije in del Hrvatske od naše skupne jugoslovenske domovine. Učiteljstvo teh pokrajin je vztrajalo na svojih mestih vse dotlej, dokler jih ni prisilila višja sila, da so morali zapustiti rodno grudo in emigrirati k rodnim bratom v Jugoslavijo.

Po mednarodnem pravu sme vsaka država sprejeti katerega koli političnega begunca. A da smo se mi zatekli k rodnim bratom, to je popolnoma naravni proces, o katerem je nepotrebna vsaka debata. Prvi učitelji emigranti, ki so prišli v Jugoslavijo, so bili sprejeti kot pravi bratje. Bili so nameščeni na taka mesta, ki so si jih zaslužili po službeni dobi in s svojo sposobnostjo. Ta bratska gesta od strani naših prosvetnih činiteljev je delovala kot balzam na vse tisto učiteljstvo, ki je še nadalje, do skrajnosti vztrajalo na svojih mestih v zasedenem ozemlju ali nekje v notranjosti Italije. Tudi zakon o narodnih šolah iz l. 1929. je s svojim § 166. priznaval vsem emigrantom vsa leta v inozemstvu in tuzemstvu za napredovanje in pokojnino.

Ne vemo pa, iz kakšnih razlogov nam ni bil naklonjen zakonodavec s finančnim zakonom za l. 1932/33., s katerim je tedanje in sedanje kontraktualce prav hudo zadel, bodisi v finančnem, bodisi v moralnem pogledu. Od tedaj se čutimo zapostavljene kot manjvredni. Imamo občutek, da se je naše bratstvo ohladilo, da smo državljani neke posebne kategorije z enakimi dolžnostmi, a ne enakimi pravicami s tovariši, ki so slučajno rojeni v mejah sedanje Jugoslavije. Boli nas tudi dejstvo, da ravno tisti, ki smo prišli med zadnjimi iz zasedenega ozemlja, t. j. tisti, ki smo največ žrtvovali za naš narod, smo najbolj prizadeti pri štetju službene dobe. Vsi

tisti, ki nas je doletel fin. zak. iz l. 1932/33., smo prizadeti v napredovanju za l. 2 in celo več skupin, a za pokojnino smo zgubili od enega do deset let in celo več!

Zanimivo je tudi dejstvo, da se nam službena doba v inozemstvu priznava za napredovanje in penzijo, medtem pa ko kontraktualna doba v skupni domovini se nam ne priznava po l. 1932. To se pravi, da so vsa kontraktualna oziroma dnevničarska leta po l. 1932. popolnoma izgubljena. Poleg tega je treba pripomniti, da kontraktualci ves čas kontraktualne dobe ne uživajo nobenih povšic plač, niti doklad za otroke, niti stanarine, ne kuriva, kot uživajo to ostali učitelji. Pač pa so bili deležni občutnega znižanja že itak skromnih dohodkov.

Imamo med emigranti učitelje z družino po l. 2 in več otrok, ki so po 14 do 19 letih službe še vedno kontraktualci oziroma dnevničarji z mesečno plačo 750 din. In ravno ti so največ žrtvovali za domovino, kajti so med njimi taki, ki so okusili vse »sladkosti« ječ na Primorskem in »Marie Coeli« v Rimu.

Najomemo se žalostno dejstvo, da smo do danes učitelji emigranti prizadeti za nad 450 let. Mi smo ta leta odslužili, a se nam ne priznajo, niti smo bili plačani za to dobo kot so bili plačani drugi tovariši. Če pa pomislimo, da se ta nepriznana doba (če tudi ni nobenega zadržka za priznanje) stopnjuje iz leta v leto in da s tem trpimo ogromno materialno škodo, ki bo čez par let preselila 1/2 milijona din. To ogromno škodo trpimo samo zaradi naše zavednosti in ljubezni do naroda!

Za vse naše nacionalno in stanovsko delo pa zahtevamo samo to, da se tudi nam prizna, kar se priznava ostalemu učiteljstvu.

Jožko Babič in J. Pavletič.

† Drago Pinterič

Kruta usoda je spet posegla v naše vrste in nam iztrgala bivšega dolgoletnega, zvestega blagajnika sreskega učiteljskega društva Ormož, tovariša Draga Pinteriča, upokojenega šolskega upravitelja sedemdesetletne šole pri Sv. Miklavžu v ptujskem srezu.

Rodil se je v Sevnici v brežiškem okraju, maturiral je v Mariboru l. 1903. Prvo službeno mesto je nastopil pri Sv. Tomažu, od koder je odšel k Sv. Miklavžu, kjer je nepretrgoma vzdržal do svoje upokojitve. Tu sta s svojo vzgledno soprogo gospo Marico vso 35letno dobo vzgajala zaupano jima deca.

Z upokojitvijo se je pokojni Drago Pinterič, ki je bil ves čas svojega službovanja vzoren šolnik, vester v izpolnjevanju šolskih dolžnosti in proti podrejenemu učiteljstvu vseskozi pravičen mož, preselil začetkom letošnjega leta v Maribor, kjer je hotel prebiti zadnja leta svojega življenja. Bela žena pa je prekrizala njegov račun. Omagal je zadnje dni septembra in za vedno zatisnil svoje trudne oči. Na pobreško pokopališče ga je vse učiteljstvo iz tako priljubljenega mu Sv. Miklavža sprejelo s mnogobrojnimi pogrebi iz Maribora pa tudi iz Sv. Miklavža. Prihiti je tudi zastopstvo domačinov, med njimi odposlanstvo gasilcev in staršev, ki jih je sam vzgojil ali pa je kazal njihovim otrokom pravo pot v življenje. Ob odprtem grobu je poleg drugih govornikov izpregovoril tudi biv-

ši miklavški učitelj tovariš Vinko Znidar z v srce segajočimi besedami približno takole:

Dragi gospod upravitelj! Kak' težka ura je slovesa. Težko je jemati slovo od dragih ljudi, ki jih v življenju še kdaj srečavamo, a še težje je, če jih srečali ne bomo nikdar več. V imenu vseh miklavških učiteljskih moči moram vzeti od vas slovo za vedno. V vseh 35 letih, ki ste jih prebili pri Sv. Miklavžu, je vladalo na tej šoli iskreno tovarištvo in najlepša harmonija. Ko sem prišel pred dve letoma k Sv. Miklavžu, ste me prijazno in lučbeznivo sprejeli in bili ne samo meni, ampak tudi ostalim tovarišem izredno dober oče in svetovalec. Velika ljubezen je klila iz vaših ust do učiteljskega poklica in do dece, ki je zaupana nam vzgojiteljem.

Za vse vaše zlate nauke in navodila se v imenu vseh vaših tovarišev ali miklavških ovčic, kakor ste nas nazivali kot naš dobri pastir, klanjam se vašemu spominu in vam izrekam za očetovsko ravnanje in iskreno tovarištvo »Bog plačaj!«

Pred desetimi meseci ste stopili v pokoj in ste sanjariji o lepoti življenja v počitku, toda sanje se vam niso uresničile. Za vaš priljubljeni kraj Sv. Miklavž ste se žrtvovali z vso svojo bitnostjo in vzgojili tamkaj generacijo, ki vas bo obdržala v najlepšem spominu.

Njihove duše so z vašo roko popisane listi. Vsa miklavška fara, kjer niste imeli nasprotnika, nosi vaš pečat in si ne more misliti, da je umrl njen 35letni vzgojitelj. Kakor je resna zborna molitev šolske mladine trkala pred dnevi na božja vrata, tako bo odmevala še večkrat iz tseh jeruzalemskih viničarij in ostalih kmetij.

Žalostno klopočejo klopotei Vinskega vrha in Kajžarja, turobno šume v vetru palme Temnarja in šalovski temni gozdovi. Ta zemlja vas pogreša, saj ste jo negovali toliko let z občudovanja vredno ljubeznijo in še dehti od nje vonj 35letnega vašega potu. S to zemljo naj potrosim vašo krsto, ker ta zemlja hoče biti z vami in vam hoče od blizu povedati, kako zelo vas ljubi in spoštuje.

Težko obloženo grozdje bo letos zaman čakalo svojega trgača. Odšli ste v trgatve k Vsemogočnemu, ki vas bo poplačal z večno trgatvijo.

Jeruzalemski klopotei pa bodo še dalje peli pesem hvalečnosti, pesem prošnje pri Bogu in v pesem zlatega spomina. M. u.

Splošne vesti

PRAZNA UČITELJSKA MESTA

V območju sreza Šmarje pri Jelšah so sledeča prazna učiteljska mesta: Po 2 mesti v Sv. Florijanu, Kozjem in Stopercah. Po 1 mesto v Bučah, Dobjem, Loki pri Zusmu, Prevorju, Pristavi, Šmarju pri Jelšah (pomožni razred za defektno deco), Sv. Stefanu, Sv. Vidu pri Planini in Sv. Vidu pri Grobelnem.

— »Popotnik« 1.—2. štev. izide te dni in bo takoj razposlan. Posvečen je »Naši vaški šoli«. Novi urednik (E. Vrane) se je z uredniškim sosvetom potrudil pokazati »celostno« ureditev naše vodilne pedagoške revije. Poleg programatičnih člankov se vrstijo teoretične razprave in več člankov iz šolske prakse na vasi. Celo pregled po svetu in književni obzornik se vključujeta v vodilno misel »Vaška šola«. Taka revijalna »strnjenost« je drugod po svetu običajna. Pri nas bo pa novost, ki bo pristaže življenjske dinamike brez dvoma navdušila. Med sotrudniki so: Univ. prof. dr. Ozvald, prof. dr. Zgeč, Šilih, Čopič, Vodecova, Zerjav, Dolgan, Majhen, Vauda, Kavčič, Aleksič, Ledinek, Kerenčič, Kontler, Hreščak i. dr. Tudi prihodnje številke bodo v strnjeni obliki obravnavale aktualne probleme, n. pr. nižje organizirane in poskusne šole, mladinske in šolske knjige, učni načrt itd.

— Povišanje članarine Slovenske šolske matice za šole. Na vprašanje gg. poverjenikov SSM javlja odbor vsem gg. poverjenikom in šolskim upraviteljem (icam), da ostane članarina za l. 1939. še 30 din, ker so vsi proračuni za l. 1939/40. že potrjeni in se vnešeni znesek ne da več zvišati. Zvišanje članarine na letnih 40 din pa velja za publikacije SSM, ki izidejo v l. 1940., ker je v vseh B prora-

čunih za leto 1940./41. banovina sama upoštevala razliko 10 din. — Odbor SSM pa prosi vse gg. šolske upravitelje (ice), da v vse nadaljnje B proračune sami vnesejo za publikacije SSM znesek 40 din. Odbor SSM.

— Učiteljstvu v Ljubljani in okolici. G. dr. Košir bo imel tudi letos vrsto predavanj v večernih urah o somatologiji človeka. Učiteljstvu iz Ljubljane in okolice je omogočeno, da ta zanimiva in koristna predavanja poseba. Za vse informacije naj se interesi obrnejo direktno na g. dr. Koširja.

Osebnne zadeve

— I V Vardarsko banovino so nastavljeni sledeči učiteljski abiturienti: 1. Arko L. Boris, Kruše (Porečki). 2. Docajer F. Josip, Breznica (Porečki). 3. Sosič A. Anton, Krap (Porečki). 4. Aleš A. Erik, Zaslje (Kruševski). 5. Dobnikar F. Vincenc, Velika Ilina (Kruševski). 6. Koren A. Bruno, Stragovo (Kavadarski). 7. Kunaver F. Rajko, Gradsko (Kavadarski). 8. Kenk J. Jožef, Gornikovo (Kavadarski). 9. Klemenc F. Franc, Malo Crsko (Kičevski). 10. Pfunder V. Karol, Veliko Crsko (Kičevski). 11. Perko I. Anton, Karbunica Kičevski. 12. Borko F. Milan, Radovnica (Kriva Palanka). 13. Kek J. Drago, Karamanci (Kriva Palanka). 14. Demšar F. Miroslav, Crna Reka (Kriva Palanka). 15. Kavšek A. Dušan, Lesnica (Kriva Palanka). 16. Ošabnik A. Edvard, Gornji Stajevac (Kriva Palanka). 17. Kranjc A. Vladimir, Čelopek (Kičevski). 18. Bergant J. Janko, Grljan (Kočane). 19. Vidmar F. Viktor, Kozičino (Kičevski).

Kaj vse pišejo

o učiteljstvu, šoli, prosveti in JUU

— I Dolžnost naših učiteljev in profesorjev. Pod tem naslovom prinaša po »Narodni odbrani« Slovenski Narod od 17. oktobra sledeče ugotovitve: Po končani svetovni vojni se je naša šola dokaj hitro prilagodila novo ustvarjenim razmeram. Objela je širši nacionalni pojem — jugoslovenstvo — v katerega bi naj vstopili trije bratje: Srb, Hrvat in Slovenec, pa tudi Bolgar, in bilo bi se ji v veliki meri že posrečilo izravnati in izgladiti plemenske razlike in ustvariti človeka Jugoslovena, ki mu je enako mil in drag vsak troimeni brat, da niso druge okolnosti napravile nasprotno od tega, kar je želela šola. Toda mi smo prepričani, da bo šola, ravnanje se po svetlih primerih velikih mož prerokov iz preteklosti Srbov, Hrvatov in Slovencev, vendarle izvršila svojo misijo in pripravila teren za še širše uedinjenje vseh Slovanov, dasi se razmere neprestano razvijajo na škodo slovenske misli. V današnjih časih ima naša šola, ki mora tudi vnaprej biti nacionalna v širšem smislu besede, še druge posebne naloge... Prva in najsvetejša dolžnost naše šole je, da pri šolski mladini — tako v ljudski, srednji in strokovni, kakor tudi na visoki šoli — razvija čustvo dolžnosti, da očuvamo ono, kar so naši predniki in naši očetje priborili in ustvarili s svojo krvjo. Kakor so oni radi žrtvovali svoje življenje za ustanovitev naše skupne domovine Jugoslavije, tako moramo tudi mi, ako bi bilo potrebno, darovati svoje življenje za očuvanje naše države... Vsak učitelj in profesor more in mora pri vsakem predmetu delovati na to, da ojekleni duh naše današnje mladine, da jo usposobi za junaške podvige in da preko šolske mladine okrepi duh vsega našega naroda, posvečujoč posebno pozornost obrambi naroda in države. Današnja mladina, ki često želi, da bi čim laže in udobneje živela brez velikega truda in napora, je treba zlasti navaditi na delo, ki je predpogoj vsakega uspeha. Mladina se mora navdušiti za svetle zglede iz preteklosti, a narod bo ob njeni strani, o tem smo prepričani, znal očuvati pridobitve svojih prednikov. Končujemo z besedami: šola je hram sreče vsakega naroda. Učitelji in profesorji, bodite pravi svečniki v tem hramu, in samo, ako boste tako pojmovali svojo dolžnost, se boste dostojno oddolžili svojemu narodu in boste pravi nasledniki učiteljev in profesorjev izpred vojne! Kot taki boste deležni priznanja in pohvale vsega naroda!

— I V hrvatske šole bodo uvajali duh kmečkega gibanja. »Seljačka sloga«, list, ki ga izdaja istoimenska hrvatska kmečka organizacija, prinaša v zadnji številki naslednje: Predstojnik oddelka za prosveto v banovini Hrvatski je postal prof. Izidor Škorjač, ki je

dobil nalogo, da uvede v vse hrvatske šole duh hrvatskega kmečkega gibanja, duh bratov Radičev, duh, kakršnega širi med narodom »Seljačka sloga«. Prof. Škorjač je za to nalogo najbolj dorasel, ker je poleg predsednika »Sloge« Hercega najbolj znan prosvetni delavec v hrvatskem kmečkem gibanju. Njegova naloga je težka. Doseganje učne moči (učitelji in profesorji) so vzgojene v duhu, ki je nasproten hrvatskemu kmečkemu gibanju. Zanje je bil kmečki narod nekulturen, množica predmet, ki ga je treba vzgajati, voditi, poučevati. Toda po nauku bratov Radičev ima hrvatski kmečki narod svojo prosveto in svoje poštenje in je zaradi tega treba z njim sodelovati tudi na temelju njegove lastne omike ter na isti osnovi poučevati tudi njegovo mladino. Bedastoča je trditi, da so mladi učitelji, zlasti oni brez izkušenj, prosvetitelji naroda, o katerem tako rekoč ničesar ne vedo. Zato je najtežja naloga novega predstojnika za prosveto prepričati učitelje, da se morajo od naroda samega vsaj toliko naučiti, da bodo mogli njegovo mladino vzgojiti, kakor se spodobi, in da jim omogoči, da tudi v sebi izvedejo potreben duhovni preokret. Prof. Škorjaču je »Seljačka sloga« z vsemi svojimi organizacijami pripravljena pomagati pri tem delu. Kdor bi se pa tega ne hotel poslužiti, ga je treba odstraniti! (»Slovenec«, 7. oktobra 1939.)

— I Večernik od 14. oktobra piše o dograditvi nove šolske trdnjave na Kozjaku. Je to že tretja šolska zgradba na Kozjaku tik ob jezikovni meji. Gradi jo družba sv. Cirila in Metoda. Družba se ni plašila nešteti zaprek ter občutne podražitve gradbenega materiala. Vztrajala je na poti k cilju ter dosegla, da je stavba dosegla svoj vrh, saj so pred tednom razobesili vrhu strehe smrčico z državno zastavo. Tako moramo z veseljem pozdraviti to delo, ki bo nudilo v najkrajšem času streho slovenski učenci se mladini ob naši narodni meji.

— I Prerodimo naše družine je naslov razprave od 11. oktobra, ki pravi med drugim: Za družino pa je najvažnejša šola. Šola mora nadaljevati in spopolnjevati družinsko vzgojo. In če mora biti družinska vzgoja krščanska, mora biti tudi šolska. — Več kot na šolski postavi pa je ležeče na učiteljstvu. Učitelj mora biti krščansko vzgojen, da more našim otrokom nuditi krščansko vzgojo ter jim s svojim življenjem dajati lep zgled. Z veseljem pozdravljamo vest, da bo letošnji jesen učiteljski konvikt v Ljubljani v Marijanišču.

— I »Naš Glas« od 15. oktobra prinaša resolucije XIX. glavne skupščine JUU v Banja Luki.

Učiteljska tiskarna

— I Izšla je velika biblioteka pedagoške literature »Pedagoški leksikon«, priročnik za teorijo in prakso. Knjigo priporočamo vzgojiteljem. Cena 250 din. Cenjenemu učiteljstvu se dovoljuje odplačevanje na obroke.

— I Za rokotvorni pouk niste imeli primernih, zanimivih in praktičnih načrtov in predlog. Ta nedostatek je sedaj odpravila Učiteljska tiskarna v Ljubljani. Za prvi pouk iz te stroke je založila in izdala v omejenem številu zbirko »Načrtov za šolo in dom«, ki jih je sestavil avtor člankov »Za tri dinarje elektrike« g. Vilim Kunst. Zbirka obsega: 1. Morsov brzojavni aparat s klju-

čem. 2. Električni zvonec. 3. Indukcijski aparat. 4. Telefon. 5. Mikrofon.

Načrti so tako izdelani, da more napraviti aparat vsak, ki ima le količjak veselja do rokotvornega pouka.

Z izdelovanjem aparatov bodo otroci prodrli v tajne elektrike na zelo lahek in naraven način, da jim bo ostala funkcija aparata trajno v spominu.

Učiteljska tiskarna je nastavila cene načrtov zelo nizko, da jih bo prav vsakdo zmogel. Zbirka 5 načrtov stane din 7,50, en načrt samo: din 1,50. Sežite takoj po načrtih.

— I Še nekaj zgodovinskih in zemljepisnih slik ima na zalogi Knjižarna Učiteljske tiskarne. Ne pozabite, da so izvrstno učno sredstvo zgodovinske in zemljepisne snovi. Poskusite! Cena vsake zbirke je 4 din.

Mladinska matica

BANSKA UPRAVA OPOZARJA UČITELJSTVO NA »NAŠ ROD«

Te dni so prešla šolska upraviteljstva sledečo okrožnico:
Kraljevska banska uprava dravske banovine. IV, št. 14.746/1. V Ljubljani 4. X. 1939.

Vsem sreskim načelstvom, mestnemu poglavarstvu (prosvetni oddelek) v Ljubljani, upraviteljstvom vseh državnih in zasebnih ljudskih šol, ravnateljstvom vseh državnih in zasebnih učiteljskih šol, ravnateljstvu gluhonemnice v Ljubljani ter banovinskemu dečjemu vzgojevališču na Selu v Ljubljani.

Mladinska matica, odsek ljubljanske sekcije Jugoslovenskega učiteljskega združenja, izdaja že 11. leto znan mladinski list »Naš rod«. Ker dopolnjuje list s svojo leposlovno, poučno in vzgojno vsebino šolsko izobrazbo učencev, opozarja kraljevska banska uprava učiteljstvo na ta mladinski mesečnik.

Letna naročnina na list in 3 knjižice znaša 25 din, ki jih naročniki lahko plačujejo v mesečnih obrokih po din 2,50. Naročnino sprejema uprava lista v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6.

—mm Na izrecno željo učiteljstva in na številna povpraševanja, je začela izdajati Mladinska matica za prve razrede ljudskih šol Ciebanovo knjižnico. Prvi in drugi zvezek te knjižnice je docela pošel. V zalogi je pa še tretji, četrti in peti zvezek. Gradivo v III. in IV. zvezku je primerno za učenje prvega pa tudi še drugega razreda. Peti zvezek pa prinaša kratke prizorčke za razne prireditve v šoli in na odru. Gradivo je primerno za vse razrede ljudskih šol. Cena III. in IV. zvezku je din 1,50. Cena V. zvezku pa din 3,—. Učitelji, ki hočejo imeti pri čitanju uspeh, bodo segli po teh knjižicah!

—mm »Jutro« o »Našem rodu«. V svoji številki od 7. oktobra piše »Jutro« o slovenski mladinski književnosti in o pomenu Mladinske matice in »Našega rodu« za razvoj te. Piše, da imamo mladinskih listov na pretek in da imamo tako razvito mladinsko slovstvo, zlasti mladinsko časopisje, da odtehtamo v sorazmerju marsikak večji narod.

Glede »Našega roda« piše takole: Med našimi najboljšimi mladinskimi časopisi — lahko trdimo brez laskanja, da celo najboljši — je »Naš rod«, ki ga izdaja slovensko učiteljstvo pod okriljem Mladinske matice, odseka ljubljanske sekcije JUU. — Nadalje govori pisec o Mladinski matici in njenem pomenu za širjenje slovenske mladinske knjige, in pravi dobesedno: »Naš rod« in Mladinska matica uživata zaradi svoje gosto razpredene propagatorske, sodelovalne in naročniške mreže zavirljivo pozornost ne samo pri nas doma — saj ima med vsemi mladinskimi listi v Jugoslaviji najštevilnejšo tirajo — temveč tudi za državnimi mejniki. — Pisec navaja dalje, kako so se Bolgari z urednico najbolj razširjenega bolgarskega mladinskega lista »Prizorčeta« — Doro Gabe — čudili, kako imamo pri nas izredno organizacijo mladinskega slovstva in da smo dosegli v teku lanskega leta pri enomilijonskem narodu in pri 180.000 učencih naših ljudskih šol zavirljivo številko 23.000 naročnikov. Bolgarov je 6 milijonov, in tako visoke številke naročnikov ni doseglo niti »Prozorček«. Zato so sklenili Bolgari v tem pogledu posnemati Mladinsko matico. — List ocenjuje nadalje prvo letošnje številko »Našega roda«, o kateri pravi, da prinaša prispevke iz najrazličnejših področij in da je tako bogato ilustrirana, kakor nobena druga slovenska revija. Ker so vse ilustracije delo naših najboljših, je »Naš rod« — piše »Jutro« — važen tudi kot umetnostno glasilo, ki vzgaja že naše najmlajše v slikovnem in umetniškem pogledu. Nadalje govori avtor članka o važnosti našega mladinskega lista pri uporabi v razredu in zaključuje: Dolžnost vsega učiteljstva in vseh slovenskih razumnikov je, da podpirajo stremeljenje po dobri slovenski mladinski reviji in omogočajo prav vsakemu slovenskemu šolarčku, da

postane sam njegov naročnik. Vzgojo h kulturi in v ljubezni do naše lepe knjige začnemo že pri najmanjših.

—mm Kritika in polemika. Odbor Slomškove družbe je izdal poseben letak na katoliške starše, kjer agitira za »Vrtec« na prav svojevredstven način. Starše poziva, naj se odločijo za katoliški mladinski list — »Vrtec« namreč — za katerega bodo »lahko odgovarjali pred Bogom in svojo vestjo«. Tak način agitacije je »Učiteljski tovariš« dne 13. oktobra t. l. v članku »Treba je izpregovoriti odkrito besedo« ostro obsodil. Na ta članek je odgovoril »Slovenec« z dne 15. oktobra t. l. pod naslovom »Učiteljski tovariš« se prepira s farizeji, kjer se kritik čudi, da se je pisec v »Učiteljskem tovarišu« tako »razhujil« zaradi tega nedolžnega letaka. Ne obsoja tega letaka, pač pa seveda polemiko »moža strupenega peresa« v »Učiteljskem tovarišu«.

Vzporedno s to polemiko je objavil »Večernik« z dne 28. septembra pod naslovom »Ob letošnjem Našem rodu« ostro, neobjektivno in nerodno oceno o prvi številki našega mladinskega lista in nato 13. oktobra kot odgovor na to nekaj ugotovitev, ki jasno kažejo krivičnost navedene ocene.

Šolski radio

—r IV. Torek, 24. oktobra: Kaj morajo otroci vedeti o obrambi proti zračnim napadom; dr. Franta Mis.

Stanovska organizacija JUU

Poročila

+ JUU — SRESKO DRUŠTVO MARI-BOR DESNI BREG je zborovalo dne 7. oktobra 1939. v Mariboru. Navzočih je bilo 84 članov, t. j. 73 %. — Ob otvoritvi je tov. predsednik podal navodila za volitve, ki so se vršile ob pol enajstri uri. I. Poročila uprave: Predsednikovo poročilo se je nanašalo na prizadevanja društva kakor tudi sekcije in centralne uprave. Označil je položaj v JUU in notranje prizadevanje organizacije v pravcu intelektualnega dvigovanja članstva v duhu sarajevske deklaracije. V okviru sreskega društva se je mnogo delalo na pedagoškem polju. — Iz tajniškega poročila bi bilo omeniti, da je v preteklem letu naraslo število članov, zboljšal se je obisk zborovanj, dasi se vsi člani še ne zavedajo svojih dolžnosti. Društvo je imelo na sedmih zborovanjih sedem predavanj. — Tov. blagajnik se je pritoževal na zaostankarje na članarini. Vkljub temu pa je društvo zaključilo poslovno dobo 1938/39. z nekoliko preostankom.

Nadzorni odbor je predlagal blagajniku in celotni upravi razrešnico, ki je bila soglasno sprejeta.

O banovinski skupščini sta poročala tt. Medved Anton in Ledinek Miloš, o državni pa tt. Zorn Jože in Petrovič Šimon.

Delovni program za leto 1939/40. Članstvo je izrazilo željo, da bi se poleg stanovskih zadev obravnavala še nadalje tudi pedagoška vprašanja, ki bi se naj po možnosti tudi praktično prikazala v razredu. Tov. tajnik je predložil delovni načrt stare uprave, ki je prirodno nadaljevanje programa zadnjih treh let (socialno-ekonomski in psihološki študij). V tem programu je društveno delo prešlo na popolnoma praktično plat šolskega dela: O učnih načrtih, učiteljeva priprava na pouk, vloga učnih predmetov v okviru strnjenegega pouka, igralski gon pri otrocih, mladinski zbor, posamezni predmeti v sodobni šoli: zgodovina, zemljepis, računstvo, jezikovni pouk in risanje.

Sklepi: 1. Člane, ki se po polletnem zaostanku na članarini vkljub opominu ne bodo odzvali, bo društvena uprava črtala. 2. Namesto članarine se nakaže Pedagoški centrali v Mariboru enkratni znesek 400 din. — Že

Petek, 27. oktobra: Pokrajinska oddaja. Učitelj Janko Sicherl opisuje za učenci. — Razgled po škotjeloški okolici: Strahov grad — dom slepih v Stari Loki, skozi Tincarje na vrh Ljubnika, zlata jama v Sopotnici, zajci pri Šefartskem znamenju, bober v Brodeh, k Sv. Ožboltu na smučeh, povodenj v Hrastnici, »kraljeva roža« (Blagajev volčin) v Polhograjskih dolomiti, srebrne lisice pod Osovnikom, »Pozdravljeno bodi, Sorško polje.« »Suha Hosta je v Pungertu Draga.« »Cerkvica vrh gore, cerkvica bela«, Križna gora, Planica, rebro ajdovske deklice, starodavne freske in zlat oltar v Crngrobu.

Vse to, prav živo, mladež mladini opisala bo. Vzemite zemljevid v roko!

—r V kmetijskem radiu bo v nedeljo, 22. oktobra, ob 17. uri predaval g. Josip Priol: Shranjevanje sadja.

Učiteljski pevski zbor JUU Emil Adamič

—pev. Obvestilo. Prihodnji pevski tečaj je sklican za moški zbor. Vršil se bo 17., 18. in 19. novembra t. l. v prostorih Glasbene Matice v Ljubljani. Začetek tečaja je 17. novembra ob 10. uri dopoldne. Pevski tečaj je strogo obvezen za vse člane moškega zbora UPZ. Pevski tečaj za mešan zbor se bo vršil o božičnih počitnicah. Prosimo članstvo UPZ, da se ravna strogo po sklepih, ki jim bodo sporočeni tekom prihodnjih dni v posebni okrožnici. Tajništvo.

prvo zborovanje je pokazalo, da bodo letošnja zborovanja živahnješa, kar je le pozdraviti.

Volitve: Vložena je bila le ena kandidatna lista, ki je bila izvoljena soglasno. Nova uprava se je konstituirala naslednje: predsednik Petrovič Šimon, podpredsednik Ait Adela, tajnik Ledinek Miloš, blagajnik Dšura Ivan, člani Vranc Ernest, Petrun Josip in Zorn Jože: namestniki Schauer Lea, Kmetec Jože in Mihec Antun. V nadzorni odbor so bili izvoljeni: predsednik Kontler Julij, Tušak Franjo in Kašpar Franc ter namestniki Obrat Marija in Lazar Anton. — Prihodnje zborovanje bo v začetku novembra.

Petrovič Šimon, preds. Ledinek Miloš, taj.

+ JUU — SRESKO DRUŠTVO ŠOŠTANJ je zborovalo 7. oktobra v Šoštanju. Mesto po službeni potrebi premeščenega predsednika tov. Menceja odprlo zborovanje tov. podpredsednik. O banovinski skupščini poročata tov. Mencej. Članstvo je zadovoljno, da je naš predlog o reorganizaciji Popotnika upoštevan. Nadalje poročata o skupščini v Banjaluki. Pri debati je bil sprejet predlog, ki se pošlje izvršnemu odboru JUU v Beogradu, da ukrene vse potrebno, da se takoj upošteva v učiteljskim vodstvom v Banovini Hrvatski dovolj in pravilni odnosi, in da se naj odstranijo vsa eventualna trenja ali osebna nesoglasja. Učiteljstvo se soglasno strinja s tem predlogom, kakor tudi z zadržanjem tov. našega delegata na tej skupščini.

Poročilo odbora za preteklo poslovno leto: 6 zborovanj in 1 hospitalacija na poskusni šoli. Udeležba na zborovanjih 81 %, 6 odborovih sej. Predavanja: Smernice pravilne državljanske vzgoje pri poedinih predmetih (tov. nadz. Arrigler), Pouk elektrike v osnovni šoli (tov. Kunst), O notranji strukturi delovnih načrtov (tov. Radšel), Mladinska matica pri nas in drugod (tov. Robinšček), Učiteljski domovi (tov. Lovše), Poročilo o hospitalaciji (tov. Rainer, Trobej, Mencej).

Denarni promet: Dohodkov din 10.672,98, izdatkov din 9089,73. Članarina razen enega primera, poravnana. Odbor dobi razrešnico.

Novi odbor se soglasno izvoli: predsednik Kramar Franc, učitelj v Velenju; podpredsednik Rainer Milko, učitelj v Šoštanju;

tajnik Vreže Jurče, učitelj v Šoštanju; blagajnik Trobej Cilka, učiteljica v Šoštanju; odborniki: Stopar Vinko, šolski upravitelj v Velenju, Menhart Alojzij, šolski upravitelj v Topolšči, Robinšček Srečko, učitelj v Šoštanju. Nadzorni odbor: Pokeržnik Ferdo, Macarol Rudolf, Mlinšek Franc.

Ker poteče letos 60 let od ustanovitve učiteljskega društva v Saleški dolini, se sklepe slovesno proslaviti jubilej. V ta namen sestanek učiteljstva in odbora drugi teden.

Prihodnje zborovanje, kjer se sestavi točni program, bo v decembru.

Jurče Vreže, t. č. tajnik. Kramar, t. č. preds.

+ JUU — SRESKO DRUŠTVO ŠMARJE PRI JELŠAH je imelo svoj 70 redni letni občni zbor dne 14. oktobra v Rogasli Slatini. Navzočih 46 članov ali 65 %. Po počastitvi spomina kralja Aleksandra I. Zedinitelja in prerano umrle tov. Cesar-Firmove je predsednik tov. Verk poročal o tekočih zadevah in pozdravil 7 novih članov. Poročila društvenih funkcionarjev so se odobrila brez bistvene debate, tako tudi sprejel predloženi proračun. O banovinski skupščini je kratko poročal predsednik, o državni pa obširno delegat tov. Knapič. Predložena je bila samo ena lista z dosedanjim predsednikom tov. Verkom Milošem kot nosilcem. Glasovanje se je izvršilo z aklamacijo, protiglasov ni bilo.

Živahno pozdravljen je nato podal svoj referat tov. Ljudevit Ivanjšič. Že tema njegovega predavanja: Spoznavanje mrtve in žive prirode v zvezi s kemijo in kmetijstvom je vnaprej vzbujala zanimanje. V skoro dvehurnem referatu je predavatelj na zanimiv način orisal živalstvo, rastlinstvo in rudinstvo ter podal smernice, kako se obravnavajo v ljudski šoli, da bo ta važna snov postala last naroda v njegovih vsakdanjih potrebah. S praktičnimi migljaji je pokazal, kako se učenci pritegnejo k aktivnemu sodelovanju in usposobijo za samostojno opazovanje in presojanje. Izvajanjem so navzoči sledili z velikim zanimanjem, kar je dokaz, da je bila ta aktualna snov izredno dobro podana. V debati se je predvsem poudarjala potreba, da se referat natisne v obliki priročnika, kar bi bilo v prid vsemu našemu učiteljstvu, ki priročnik te vsebine zelo pogreša.

Društveni funkcionarji za bodočo triletno dobo so: v upravnem odboru Verk, Štefančič, Rataj, Podjavoršek, Godnikova, Ahtikova, Potočnikova, Sotošek, Kovačič in Krašnja, v nadzornem Predan, Straškova, Smeh, Glinškova in Kodelova, strokovni referenti Knapič, Ahtikova, Sotošek, Podjavoršek, Vidmar, Logar in Slabe, finančni odbor Godnikova, Kudaševa, Lorigerjeva, Burdianova in Kurbusova, v razsodišču pa Kovačič, Kregarjeva, Podjavoršek, Predan, Straškova, Fišer, Krašnja in Perinova. Poročevalec za UT Verk Miloš, za MM Ahtikova, za Pokret Podjavoršek, za odsek učiteljic Perinova.

Vek Miloš, preds. Podjavoršek Albin, taj.

+ JUU — SRESKO DRUŠTVO GORNJI GRAD je imelo občni zbor dne 16. sept. 1939. v Mozirju. Navzočih 25, t. j. 53 %.

Tov. predsednik se v svojem govoru spomni dveh važnih dogodkov, to je sporazum in pa vojna. Govori o tem, za kaj se je naša organizacija vedno borila, in se spomni, da smo bili včasih negotovi in slabi, toda zgodovina je vedno na strani borcev. Na komu izraža svoje zaupanje in vero v naše državno vodstvo, ki nas bo znalo očuvati najhujšega zla.

V poročilu o banovinski skupščini govori zlasti o debati okoli »Popotnika« v tiskovnem odseku. O glavni skupščini pove samo nekaj svojih misli, ker se je osebno ni mogel udeležiti.

Vršiti bi se morale volitve novega upravnega in nadzornega odbora, ki pa so morale izostati, ker je članstvo soglašalo s predlogom tov. Kotnika, naj celotno gornjegrajsko društvo prestopi in se vpiše v celjsko društvo. Tov. predsednik obljubi, da bomo vprašali sekcijo, ali je po pravilih to možno in dovoljeno. Volitve se odložijo za toliko časa, da bo sekcija odgovorila.

O pedagoškem tečaju v Mariboru je poročala tov. tajnica, ki je podala pregled in

O Joštu Napuhu

Ko se je deček Jošt pripravljaj na vzvišeni in idealni poklic učitelja, še nikakor ni zaslužil svojega priimka. Pripravljaj se je namreč z vsmo in s prepričanjem o svojem notranjem klicu, pripravljaj se ponižno in z veseljem srcem nad tako srečno izbrano življenjsko potjo. Takrat še ni slutil, da so mu zamolčali glavni del resnice o tem, kaj ga čaka. Jošt ni nikoli dognal, ali so to storili iz nevednosti ali iz hudobije. Tega tudi ni hotel, ker mu je bilo končno vseeno. Ko je namreč prišel do tega spoznanja, je bil že prilezel v svoji službi do skupine, v kateri je nepotrebno, kaj šele prepozno tako ugibanje. Do te skupine pripadlja človek takrat, ko se požvižga na ves svet in je vesel, da je na toplem. Preden pa mu je bilo usojeno prikolovratni preko vseh polen, pa prelesti preko vseh zidov in ograj in se otresti vseh psov, ki so se zaganjali izza hišnih vogalov nanj, je moral preromati vse postaje učiteljevega križevnega pota.

Mladost je že taka — in niti Jošt ni bil izjema: komaj zapusti gnezdo, že se čuti vzvišenega in napihnenega od vsega znanja in od občutka lastne vrednosti. Njegovi izobrazbi petih let je matura priložila prepotrebno krono in tako je Jošt lahkega srca zapustil šolske prostore s prevzetno mislijo, da je dovršen človek in učitelj. In Jošt Napuh je po pravici nosil ime. Pregovor pa pravi, da »napuh hodi pred padcem«. Padec je lahko raz-

lične vrste, a tak padec, kakor ga je doživel Jošt, bolj iztrezni človeka nego kateri koli padec bodisi v vodo ali samo v jamo.

Jošt je kot študent izhajal večinoma brez denarja, dasi je to prebridko občutil v mnogih primerih, ko mu tudi vsa študentska iznajdljivost in predrznost ni pomagala, da bi prišel zastoj do kakšnega kulturnega užitka. Dejal si je: »Le čakajte, ko bom svoj gospod, bo to drugače!«

In res! Po običajni in že obvezni dobi čakanja so Jošta poslali na mesto, kjer je bil potreben. Joštu je s prejemom dekreta o namestitvi rasel greben, doma pa njegov ugled. Vsa rodbina z žlahto vred je bila alarmirana, da se je udeleževala priprav za njegov odhod. Samo skrb in požrtvovalnost svoje matere se je imel Jošt zahvaliti, da prvi mesec in še nekaj naslednjih ni čutil nevšečnih materialnih skrbi. Ko je prejel prvo plačo, se je čutil gospoda, bogataša! Kakor da bi bilo tistih nekaj stotakov neizbrnkih, je kupoval, kar je potreboval in še svoji materi je prinesel darilo in bratcem in sestricam. Neverjetno dosti se lahko kupi za devet sto din. — Njegov napuh pa je še z druge strani dobival hrane. Ljudje so ga s spoštovanjem pozdravljali, vabili so ga v društva, spraševali za mnenje — skratka — začutil se je človeka. To se je pa izvršilo z vratolomno naglico, brez prehoda. Pomislite samo to, da Jošt svojim učiteljem ni pomenil več nego pomeni takle vaški smrkelček vaškemu učitelju, mor-da še toliko ne (in ta dvom je upravičen). Brez prehoda je postal iz »smrkelčka« zrel človek, ki ve, kaj hoče, ki lahko ljudem po-

maga, svetuje, jih vodi — skratka — ima svoj ugledni položaj. Zato je čisto človeški razumljivo, da mu je vse to nekako stopilo v glavo. — Bilo pa mu je odločno streznenje.

Najprej se je začelo z denarjem. Nekega dne, bilo je prvega v mescu, je res denar razpostavil po mizi in mu določil namen. A glej ga šmenta! V roki mu je ostalo toliko, da si je lahko skalkuliral, da si ne bo mogel kupiti knjige, ki ga je tako zelo zanimala in bi mu prišla kakor nalašč pri njegovem delu na pomoč. Niti si ne bo mogel privoščiti majhnega razvedrila. Tolazil se je, da bo šlo pač druvi mesec, če zdaj ne gre. Toda drugi mesec prav tako ni bilo nič, da, prišli so nepredvideni izdatki za zdravnika in ne samo, da je moral marsikakšen tudi potreben izdatek črtati, še izposoditi si je moral na račun prihodnje plače. In tako se je začelo. Ko stopiš v začarani krog, ga ne moreš več zlepa zapustiti. Noben mesec ni več mogel priti na čisto, dasi je živel skromno, kar se je dalo. Vsakega prvega v mescu je računal, sešteval, črtal postavke, razdeljeval — a denarja ni bilo zato kaj več!

K vsem tem skrbem je prišlo še to, da se je ne ve kdaj in ne ve se kako zameril vaškim veljakom. Poslej je nenadoma dobil čudno ostru ušesa za razne opazke o ljudeh, ki ne vedo nič o tem, kako si kmet s težavo služi kruh, o gospodskih lenuhih, ki se redijo na račun kmečkih žuljev in da bi tudi pri nas morali prisiliti gospodo, da bi prišla za težko delo. Joštu je napuh plahnel, saj se tudi v družbi mestnih gizdalinov ni več znašel, ker so zaničljivo govorili o podeželski »inte-

ligenci«, ki se ne zna oblačiti, ki je omejena in kmetiško nerodna.

Tako je prišlo, da Jošt Napuh ni imel več pravice nositi svoje ime, ker njegov hrbet že dolgo ni bil več tako neupogljiv in raven ko sveča in oči mu niso več tako ponosno in samozavestno lovile pogledov drugih ljudi. Ob večnem nerganju, zabavljanju in nevoščljivosti okolice, ki mu je enkrat očitala lahko delo, drugič lepo plačo, tretjič večne počitnice, je videl, da ljudem ni dovolj, da stori svojo dolžnost v šoli in zunaj nje. Ker ne poznajo bistva njegovega dela, so mu nevoščljivi za tiste dni ali ure odmora, ki so mu nujno potrebni, da more vzdržati. Napuh ga je zapustil že v prvih pripravniških letih, toda zdaj tudi samozvesti ni imel več. Nad njim je grozeče viselo mnenje ljudi njegove okolice, zato mu je pogled postal nemiren in preiskujoč, hoja medla, nič trdnega ni bilo več v njegovi pojavi.

Tako je počasi, lahko ali težko, naravnost ali po ovinkih splezal po lestevici skupin do šeste, v kateri je tudi dočkal penzije. Kaj več ni upal dobiti v tistih negotovih časih, ko je pot iz njegove pisarne pa do zadnje uradne mize, ki jo mora njegova prošnja prehoditi, da bo uslišana, tako neizrečeno dolga. In če bi jo morda srečno prehodila, kje bo takrat on, Jošt, saj upanje ne pristoja več staremu, v viharju onemoglemu in posušene-mu drevesu, kakor je on. Zatorej je Jošt zdaj, s šestimi križi zadovoljen, da bo lahko odšel v zaslužni pokoj, pa četudi samo v šesti!

Jež.

glavne misli predavanj, tov. predsednik pa jih je dopolnil še z lastnimi opazovanji.

Sledi tajniško in blagajniško poročilo, ki se sprejmeta. Iz blagajniškega poročila je bilo razvidno, da so krivi slabega finančnega stanja društva oni tovariši, ki ne plačujejo članarine in so dolžni že lepe vsote. Te bomo odločno terjali.

Pri slučajnostih se dajejo pojasnila glede počitnic radi poljskega dela.

Hudales Oskar, preds. Golež J., tajnica.

+ JUU — SRESKO DRUŠTVO LJUBLJANA — MESTO je imelo svoj občni zbor v soboto, 14. t. m., dopoldne v telovadnici II. deške ljudske šole na Cojzovi cesti. Navzočih 126 članov, t. j. 57 % celokupnega članstva.

Po otvoritvi je pozdravil predsednik tov. Mlekuž navzoče, imenoma pa šol. nadzornika tov. Fr. Ločničarja. Nato se je spomnil pete obletnice tragične smrti blagopokojnega kralja Aleksandra in smrti dveh članov tov. Cepudrove in tov. Goriška. Njih spomin so navzoči počastili s trikratnim »Slava«.

Ker ni bila po pravilih JUU vložena v začetku zborovanja nobena kandidatska lista, je omenil predsednik sklep upravnega odbora, da napiše vsak udeleženec imena 10 članov, izmed katerih bo poseben kandidacijski odbor sestavil kandidatsko listo, kakor določa čl. 3. pravil JUU. Predlog je bil soglasno sprejet.

Sledila so poročila o banovinski in državni skupščini. Prvo je podala tov. Ang. Vodecova, ki je posebno poudarila značaj jubilejne skupščine in malobrižnost članstva, ker se je tako maloštevilno udeležilo te izredno lepo uspele skupščine. O državni skupščini v Banja Luki sta poročala tov. Hreščak in tov. Krista Lukičeva. Prvi je podal splošni potek in uspeh skupščine, druga pa vtise iz razgovorov s srbskimi in hrvatskimi tovarišicami in o delu v odseku učiteljic. Poročila so bila sprejeta z odobravanjem.

Sledil je občni zbor in sicer poročila društvenih funkcionarjev: predsednika, tajnika in blagajničarke. V zvezi s tajniškim poročilom je tov. Ribičičeva poročala o delovanju odseka učiteljic s posebnim ozirom na zimsko pomoč otrokom v obmejnih in narodno ogroženih krajih. Temu je sledilo poročilo nadzornega odbora, ki je predlagal upravi razrešnico, blagajničarki in tajniku pa še posebno priznanje in zahvalo. Predlog je bil soglasno sprejet.

Nato je podal kandidacijski odbor poročilo o uspehu volitev po listkih ter na podlagi teh predložil naslednjo listo: upravni odbor Vekoslav Mlekuž, Krista Lukič, Josip Mihelič, Jožica Likozar, Josip Ribičič, Amalija Hartman in Alojzij Hreščak kot člani, njih namestniki pa Angela Vode, Grčar Tit in Julija Čuček; nadzorni odbor Anton Lovše, Amalija Kečelj in Andrej Sežun kot člani, namestniki pa Miroslav Zor in Roza Ribičičeva. Predložena lista je bila sprejeta soglasno. Izvoljeni so bili tudi člani stanovskega častnega razsodišča. Sledilo je poročilo o proračunu za bodoče poslovno leto. Po odobrenju proračuna je bil občni zbor zaključen.

Vekoslav Mlekuž, preds. Josip Mihelič, taj.

+ JUU — SRESKO DRUŠTVO RADOVLJICA je zborovalo v soboto, 7. oktobra 1939., v prostorih ljudske šole na Jese-nicah.

Navzočih 58 članov.

Po pozdravu je tov. predsednik prečital predloženo kandidatsko listo za volitve, odredil čas volitev, otvoril skupščino ter prešel na dnevni red.

O smislu narodne vzgoje je predaval g. dr. Stanko Gogala. Predavatelj je temeljito razmotril razmere zadnjih dni, podal navodila in smernice, kako naj vzgajamo mladino v šolski, posebno pa še v izvenšolski dobi, da bo res narodno zavedna. Članstvo se je g. predavatelju za njegovo zanimivo in izčrpno predavanje toplo zahvalilo.

Poročilo o banovinski skupščini je bilo preloženo na prihodnje zborovanje. O državni skupščini pa je obširno poročal tov. Serajnik, ki je tudi omenil razmere v organizaciji in poudarjal nujno izpremembo pravil, da v bodoče ne bodo več potekale državne skupščine pod takimi okolnostmi, kakor so do sedaj.

Po poročilu o skupščini so podali svoja poročila društveni funkcionarji. Tov. predsednik poročila o društvenem delovanju v zadnjih treh letih. Blagajniško poročilo je bilo razveseljivo. Društvo ima lepo gotovino, ki je naložena v hranilnici Učit. konvikta.

Izbrpna poročila so še podali poverjeniki za Učiteljsko tiskarno, SSM, Mladinsko matico in odsek učiteljic.

Vsa poročila so bila soglasno sprejeta. Proračun za leto 1939./40. je članstvo odobrilo.

Nadzorni odbor je za redno in točno poslovanje predlagal upravi razrešnico, ki je bila soglasno sprejeta.

Ob 12,30 uri so bile volitve. Predložena lista je bila soglasno sprejeta.

Izvoljen je bil naslednji odbor: Upravni odbor: Bulovec Alojzij, Habič Anton, Knez Rudolf, Rutar Ludvik, Miselj Angela, Razingar Vlado, Skender Oto. Namestniki: Puntar Vilko, Mlekuž Vladislav, Markizeti Minika. Nadzorni odbor: Serajnik Jožko, Razingar Valentin, Rupnik Ivica. Namestniki: Pečar Franc, Černe Danica. Finančni odbor: Primožič Ivan. Stanovsko častno razsodišče: Knap Anton, Mlekuž Vladislav, Benedik Marija. Stalna člana: Miculinič Rudolf, Šetine Danica.

Izvoljeni so bili tudi poverjeniki: za Učiteljsko tiskarno tov. Serajnik, za SSM tov.

Pavlin, za Mladinsko matico tov. Dodič in za odsek učiteljic tov. Rupnikova.

Po zborovanju se je sestel novoizvoljeni odbor k prvi seji, kjer je sestavil sledeči odbor: predsednik Bulovec Alojzij, podpredsednik Habič Anton, tajnik Rutar Ludvik, blagajnik Knez Rudolf.

Izvolili so se tudi strokovni referenti.

Habič Anton, t. č. predsednik.

Novosti na knjižnem trgu

—k Gospodarska struktura Slovenije v luči poklicne statistike in delavskega zavarovanja. Kot 5. zvezek Zbirke študij je izdal Socialno-ekonomski institut v Ljubljani razpravo z gornjim naslovom, ki so jo izdelali člani Geografskega instituta na univerzi v Ljubljani pod vodstvom prof. A. Melika. — Razprava temelji na statističnih podatkih ljudskega štetja iz l. 1931., po posameznih občinah, kakor tudi na podatkih OUZD iz l. 1938. o številu in obsegu raznih industrijskih obratov z ozirom na zavarovanje delavcev. Poleg teksta (37 strani) je priloženih še 16 zelo lepo izdelanih in preglednih kart o poklicni kategorizaciji odnosno ekonomski strukturi občin vse Slovenije z ozirom na zaposlenost prebivalstva, kakor tudi o porazdelitvi razne industrije na posamezne kraje. — Pričujoča razprava pomeni velik donesek k pravilnejšemu razumevanju in ocenjevanju naše gospodarske strukture in vseh iz nje izhajajočih posledic. Četudi je med posameznimi osnovami pri raziskovanju nekaj let razlike, vendar so še vedno dovolj pregledni in lahko uporabni za primerjavo. Zlasti pregled o deležu kmečkega in deležu industrijsko-obrtnega prebivalstva daje zelo lepo osnovo za kategorizacijo posameznih predelov Slovenije v smislu socialno-ekonomske strukture, kar v glavnem podaja že sam zaključek v razpravi. Vsemu učiteljstvu, posebno še članom Učiteljskega pokreta, bo ta razprava dober pripomoček pri podrobnejšem raziskovanju naših socialnih in gospodarskih prilik na vasi, istočasno bo vsak sam lahko poiskal težišče razvoja ob primerjavi sedanjega stanja s stanjem iz l. 1931. Na vsak način moramo to študijo učiteljstvu toplo priporočati. Stane samo 20 din in se naroča pri SEI v Ljubljani, Čopova 3, pritličje.

—k Ivan Bratko: Gibanje cen in naše kmetijstvo. Malokateri stan ima toliko priložnosti opazovati položaj našega kmeta, njegovo življenje in njegov napor v boju za obstanek, kakor naše učiteljstvo, ki živi in dela sredi tega stanu. Zato je nujno potrebno, da pozna vsak učitelj in tudi vsaka učiteljica vse vzroke kmetovega položaja ter neuspehov njegovega truda. To razumevanje je izhodišče učiteljevega dela med ljudmi ter more preprečiti, da se učitelj ne loteva jalovega dela, ki ga stane le mnogo truda, a je brez bistvene koristi. Zato je prav, da se ravno učiteljstvo poglubi v študij takšnih del, ki mu v tem pogledu odpirajo pot. Eno takih del je zgoraj navedeni spis, ki je sestavljen z veliko skrbnostjo in ga bo s pridom vzel v roke zlasti vsak učitelj.

Izhodišče razglabljanj tega spisa je kmetovo spoznanje: »Kar kupim, je drago, kar prodam, nima cene.« Pisatelj pokaže, da je nesoglasje v kmetijskih in industrijskih proizvodih predvsem izraz globljih razvojnih tokov, kateri nesejo vas iz starodavnih razmer, ko kmet še ni prodajal in kupoval, skozi dobo razmeroma ugodnih tržnih odnosov, v vedno usodnejši vrtnec kapitalističnega gospodarstva. V cenah prihaja do izraza razlika med racionalizirano velikoposestniško proizvodnjo in malo kmetjsko proizvodnjo, za katero je značilno veliko truda in malo pridelka. Prav tako pokaže avtor, kako se v cenah uresničuje nasprotje med neorganiziranim kmetom na eni strani ter industrijo, trgovino in prometom na drugi strani. In ko stopi kmet s svojimi pridelki na tržišče, ko prodaja svoje pridelke in kupuje industrijske, takrat pa začuti na svoji koži »nasprotje med mestom in vasjo«, to se pravi razliko med ekonomsko tehnično zaostalostjo in napredkom mesta.

V te probleme posveti avtor z vso temeljitostjo. Najprej pokaže svetovne gospodarske pojave po vojni, zlasti one, ki so važni za kmetijstvo, to je racionalizacijo poljedelskih obratov, krizo in avtarkizijo. Nato preide na odnos jugoslovanske industrije in države do kmetijstva, v kolikor je ta odnos važen za oblikovanje cen. Izvajanja so podprta s statistiko, ki ima to prednost, da je smiselna in da so iz nje jasno razvidni zaključki. V uvodu omenja, da so mu pri zbiranju pomagali tudi učitelji in učiteljice. Uvodne besede zaključuje avtor s Krekovimi besedami, ki naj bodo v vzpodbudo zlasti učiteljem, ki delajo v to smer, a žanjejo za svoje delo sumničnje: »Temeljiti pouk o kmečkih razmerah, do sledni sklepi o vzrokih teh razmer so nam najprej potrebni. Žalibog je to polje najmanj obdelano. Enostranske... trditve so zavrele tudi na tem polju resnici pot.« (J. E. Krek, Črne bukve kmečkega stanu.)

Brošura je ponatis iz revije »Obzorja« in se naroča pri avtorju Ivanu Bratku, Ljubljana, Wolfova ulica 12, ter stane samo 6 din. A. V.

—k Rešimo mladino pred alkoholizmom je naslov brošure, ki jo je izdala Liga proti alkoholizmu skupno s Higijenskim zavodom. V njej so natisnjena predavanja z letošnjega treznostnega tedna, in sicer: Dr. B. Škerlj:

Vpliv alkohola na dedno tvarino, Dr. Pirc I.: Prehrana otrok in alkoholizem, Dr. Gogala S.: Alkoholizem in vzgoja, Univ. prof. A. Maklecov: Zaščita mladine proti alkoholizmu s pravnega stališča, V. Jagodič: Smernice dela proti alkoholizmu s posebnim ozirom na mladino. — Posebej omenjamo, da Pirc utemeljuje zaključke v svoji razpravi tudi z dognanji članov Učiteljskega pokreta, ki so bila objavljena v Prosveti. Cena je knjižici 6 din.

Učiteljski pravnik

VAŽNA NAČELNA RAZSODBA

Državni svet
Kraljevine Jugoslavije
Br. 674/39
13 aprila 1939 godine
Beograd

U ime
Njegovog Veličanstva Petra II
kralja Jugoslavije

Državni svet

u IV odeljenju, sastavljenom od predsedavajućeg člana Miličića dr. Petra članova: Matanovića Alekse — Sorodolskog — Štajnmeca dr. Rudolfa, Kovačeca dr. Zarka, Vulovića Danila i delovodje - sekretara Dragutinovića Miloja po tužbu H. R., učitelja u G. L. protivu rešenja Ministra Finansija od 14 oktobra 1938 god. br. 33.319/I, kojim je tužilac odbijen od traženja isplate putnih troškova po Uredbi br. 84.600/31, za vreme od 16 septembra do 17 oktobra 1936 god. koje vreme po odluci Kralj. ban. upravn. u Ljubljani br. 15.723/36 proveo na privremenom radu van svoga mesta službovanja, na vrsnovo čl. 17 i 34 Zakona o Državnom savetu i upravnim sudovima, a s obzirom i na Zakon o taksama, dana 13 aprila 1939 godine.

Presudio je:

Ništi se rešenje Ministra finansija od 14 oktobra 1938 god. br. 33.319/I.

Razlozi:

Tužilac je rešenjem Kralj. banske uprave u Ljubljani od 11 septembra 1936 god. br. 15.723 dodeljen na privremeni rad osnovnoj školi u Skocijanu pri Turjaku, koja se nalazi van tužiočevog mesta službovanja. Na ovome radu tužilac je proveo vreme od 16 septembra do 17 oktobra 1936 godine.

Osporenim rešenjem tužilac je odbijen od traženja naknade putnih troškova po Uredbi br. 84.600/31, sa razloga što gornja odluka Kralj. ban. uprave o upućivanju tužioca na privremeni rad van mesta službovanja nije na zakonu osnovan, već je naprotiv, u suprotnosti sa stavom 2 tač. 1 fin. zakona za 1936/37 god. Pa zato iz ovako nezakonite odluke upravne vlasti ne može proisteci ni obaveza države za naknadu putnih troškova tužioca.

Osim toga, da bi tužilac imao prava na naknadu ovih troškova trebalo je, zaobrazno st. 1 tač. 1 fin. zakona za 1936/37, da mu je ovo pravo izrično priznato u odluci vlasti, kojom je dodeljen na privremeni rad, a to tužiocu gornjom odlukom Kralj. ban. uprave nije bilo priznato.

Tužilac tužbom napada osporeno rešenje, navodeći, da on ima pravo na isplatu ovih putnih troškova u smislu Uredbe o naknadi putnih i seobnih troškova br. 84.600/31. Pošto je proučio tužbu, osporeno rešenje i ostala akta koja se na ovaj predmet odnose, kao i odgovor ministrov na tužbu, poslat pismom od 30 decembra 1938 god. br. 41.720/I, Državni svet je našao da je tužba umesna i da osporeno rešenje po zakonu ne može opstati sa sledećih razloga:

Po § 80 Zakona o činovnicima iz 1931 god. državni službenik može biti upotrebljen, po službenom poslu i van mesta svoga službovanja. U tom slučaju pripadaće mu i naknada po Uredbi o naknadi putnih i seobnih troškova državnih službenika, br. 84.600/31 i to za sve ono vreme koje bi proveo na toj novo dodeljenoj dužnosti.

Međutim, tačkom 1 §a 40 fin. zakona za 1936/37 god. predviđeno je da učitelji narodnih škola uopšte ne mogu biti dodeljivani na rad van svoga mesta službovanja, a u koliko bi u samom mestu službovanja bili privremeno dodeljeni na rad pri nekoj drugoj školi, imaju prava na naknadu dnevnice, samo u tome slučaju, ako im je to izrično priznato odlukom o upućivanju na privremeni rad.

S obzirom na ovo, § 40 fin. zakona za 1936/37 godinu ima se smatrati kao izuzetak od opšteg pravila, postavljenog u § 80 zakona o činovnicima i Uredbi br. 64600/31 i može se primeniti samo u slučaju ako su naredbe o upućivanju na rad izdate u okviru ovoga propisa. Inače, u koliko bi naredbe upravne vlasti o upućivanju službenika na privremeni rad bile izdate van okvira ovoga propisa — a to je ovde slučaj, jer je tužilac dodeljen na privremeni rad van mesta svoga službovanja, — onda se imaju primeniti propisi Uredbe o naknadi putnih i seobnih troškova br. 84.600/31, a po ovoj uredbi državni službenik ima prava na naknadu dnevnice i ostalih troškova kad vrši službu van svoga mesta službovanja.

Zato je državni svet odlučio kao u dispozitivu presude.

Delovodja-sekretar:
Dragutinović Miloje s. r.

Predsedavajući IV odeljenja
Državnog saveta
Član:
dr. Miličić s r
L. S.

ŠE ENA VAŽNA RAZSODBA DRŽAVNEGA SVETA

U ime
Njegovog Veličanstva Petra II
Kralja Jugoslavije

Državni svet

U VI odeljenju, sastavljenom od državnih savetnika: Rošica dr. Maksimilijana, kao pretsednika, Krstića Nikole, Sveteka dr. Frana, Rašica Đorda, Jurišica Petra, kao članova i delovode sekretara Bjeladinovića Đura, po tužbi Glavne kontrole od 14 decembra 1938 god. br. 144370/38 protivu ukaza donetog na predlog Ministra prosvete od 29 marta 1938 godine § br. 23251/38 kojim je unapređena u V pol. grupu Kirin Vjekoslava učiteljica nar. škole u Koprivnici čin VI pol. grupe 3 per. povišice, na osnovu čl. 17 i 34 Zakona o Državnom savetu i upravnim sudovima, a s obzirom i na Zakon o taksama, dana 17 marta 1939 godine

Presudio je:

Odbacuje se tužba Glavne kontrole od 14 decembra 1938 god. br. 144370.

Razlozi:

Pošto je proučio tužbu, osporeni ukaz i ostale akte koji se na ovaj predmet odnose, kao i odgovor ministrov na tužbu poslat pismom od 25 januara 1939 godine § br. 1837/39, Državni svet je našao:

Po § 258 stav 2 Zakona o činovnicima učitelji narodnih škola mogu biti, do donošenja Zakona predviđenog u § 46 unapređeni u V grupu, ako pored ostalih uslova iz § 49 imaju trideset godina efektivne državne službe i pedeset pet godina života i ako su za poslednje tri godine odlično ocenjeni. Iz akta ovog predmeta vidi se, da imenovani ima tri poslednje odlične ocene koje je dobila dok je radila u školi, te se ove ocene imaju uzeti u obzir kod primene pom. § 258 stav 2 Č. z. Za vreme pak dok nije radila, jer je bila na bolovanju, imenovana nije ni mogla biti ocenjivana, pa to ne može imati nikakvog uticaja kod primene ovog zakonskog propisa, tim pre što nije po svojoj volji prekinula rad, već zbog bolesti.

Sa izloženom presuđeno je kao u dispozitivu.

Delovoda-sekretar:

Đ. Bjeladinović s. r.

Pretsednik VI odeljenja

Državnog saveta:

Dr. M. Rošić s. r

Novosti

za damske plašče,
moške obleke in površnike

priporoča tvrdka

A. & E. Skaberné
Ljubljana, Mestni trg

Vsak učitelj(ica)

je lahko član

Učiteljske tiskarne!

—t V Knjižarni Učiteljske tiskarne v Ljubljani in njeni podružnici v Mariboru dobite vse pisarniške potrebščine za šolo in dom; knjige za šolanje svojih otrok; učila za vse šole; knjige znanstvene in leposlovne vsebine zase, za odraslo mladino, otroke, prijatelje in znanke; merila in razne merilne instrumente za šolo in praktično uporabo; papir »Jasnit« za kopiranje načrtov in skic. — V tiskarni se izvršujejo vsa v to stroko spadajoča dela od najnavadnejšega pa vse do najbolj finega večbarvnega tiska. — V knjigoveznici se vežejo knjige, brošure in izdelujejo najfinejša in tudi preprosta knjigoveška dela.

Mali oglasi

Mali oglasi, ki služijo v posredovalne in socialne namene občinstva, vsaka beseda 50 par. Najmanjši znesek Din 5.—

OPOZARJAMO SOLE

na razprodajo priloge za ročna dela ZEN-SKEGA SVETA. Zbirke 10 pol din 5,— (s poštino din 7,—), 20 pol din 8,— (s poštino din 11,—). Naročila Ženski svet, Ljubljana, Tavčarjeva ul. 12. (Ček. račun štev. 14.004.)